

Planer med oklart värde

– kan en verksamhetsutövare lita på de kommunala planerna?

Vid tillståndsprövning av täkter är det inte ovanligt att kommunen, eller i varje fall vissa kommunala nämnder, ställer sig negativa till den ansökta verksamheten.

När ansökan om tillstånd är ute på remiss framförs därför mer eller mindre hållbara argument till varför ansökan inte ska beviljas.

När man arbetar mycket med tillståndsansökningar så märker man att vissa argument är ständigt återkommande. Ett vanligt argument är att kommunen planerar att använda marken till annat ändamål som är oförenligt med täktverksamhet och som ska ges företräde. Vissa länsstyrelser och mark- och miljödomstolar väljer att ta hänsyn till detta argument. Är det korrekt eller ska en verksamhetsutövare kunna lita på befintliga översikts- och detaljplaner?

I 2 kap. 6 § miljöbalken anges att ett tillstånd inte får ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelse. Detta kan anses vara självklart eftersom markens lämplighet har prövats i samband med detaljplanens tillkomst. Vanligen är driva täktverksamhet dock inte detaljplanlagda. Den absoluta merparten av alla ansökningar avser istället områden som inte omfattas av detaljplan eller områdesbestämmelse. Den planläggning som man då har att utgå ifrån är kommunens översiktplan.

En översiktplan redovisar grunddragen i kommunens framtida användning av mark- och vattenområden samt bebyggelseutveckling. I översiktplanen utpekades således vilka områden som till exempel planeras att bli bebyggda eller användas för rekreation. Det är dessa uttalanden i översiktplanen som oftast refereras vid invändningar mot en ansökt täktverksamhet.

Invändningen är inte direkt felaktig då en aktuell och väl underbyggd översiktplan kan få betydelse när det gäller bedömningen av vad som är en lämplig plats för en tillståndspliktig verksamhet. Vissa översiktplaner är dessutom så detaljerade att de anger inom vilka områden kommunen anser att det är lämpligt med olika typer av verksamheter.

klart att en översiktplan endast är vägledande och inte juridiskt bindande, varken mot enskilda eller mot det allmänna. Bara för att ett område till exempel pekats ut som lämpligt för bebyggelse så innebär det inte per automatik att det kommer att byggas bostäder där. Ställningstagandet kan komma att ändras.

Vilken vikt ska då en verksamhetsutövare som planerar en framtida täktverksamhet lägga vid en översiktplan? Just denna fråga har prövats av mark- och miljööverdomstolen. I målet hade en länsstyrelse beviljat tillstånd till en bergtäkt inom ett område som enligt gällande översiktplan utpekats som lämpligt för framtida bostadsbebyggelse. Kommunen överklagade länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen som upphävde tillståndet med hänvisning till att det stred mot uttalandena i översiktplanen.

Det ansökande bolaget överklagade då till mark- och miljööverdomstolen. Domstolen konstaterade att översiktplaner inte är bindande och tillåtlighetsprövningen avseende täktverksamheten skulle göras mot miljöbalkens bestämmelser. Vid prövningen enligt miljöbalken ansågs den ansökta täktverksamheten vara tillåten och mark- och miljööverdomstolen meddelade tillstånd.

GÄSTKRÖNIKÖRER: Christian Härdgård & Erica Nobel, Delphi

”Oberoende av översiktplanens utformning står det dock klart att en översiktplan endast är vägledande och inte juridiskt bindande.

Av det refererade avgörandet kan man dra slutsatsen att endast uttalanden i en översiktplan inte innebär att en ansökan om tillstånd att bedriva täktverksamhet ska avslås. Det är först om en kommun väljer att gå vidare och vidta ytterligare planläggningsåtgärder, till exempel i en detaljplan, som kommunens avsikt anses fastställd. Innan dess strider inte den prövade verksamheten per automatik mot miljöbalkens bestämmelser. Om övriga krav i miljöbalken är uppfyllda ska tillstånd därför meddelas.

Det finns även praxis som anger att verksamhetsutövare ska ha möjlighet att förutse eventuella hinder mot en tillståndsansökan. Nya detaljplaner, som meddelas under tiden som tillståndsprövningen pågår, ska därför inte anses vara tillräcklig anledning att ändra ett medgivet tillstånd. Detta gäller även om tillståndet inte vunnit laga kraft.

Trots att de aktuella domarna meddelades för en tid sedan ser man fortfarande liknande invändningar i pågående tillståndsprocesser, d.v.s. att översiktplanens angivna markanvändning per automatik ska innebära hinder mot ansökt verksamhet eller att den pågående detaljplanprocessen innebär att tillstånd inte ska meddelas. Detta kan tyckas förvånande. Än mera förvånande är att vissa länsstyrelser och mark- och miljödomstolar tar avgörande hänsyn till invändningarna.

Framtiden får utvisa om domarna kommer att få större genomslagskraft och därmed föranleda större förutsebarhet i samband med en tillståndsansökan. Som alla vet är ju prövningen i sig ofta en såväl lång som krävande process, varför största möjliga förutsebarhet måste anses vara av stor betydelse för branschen. ●